

**JER
NISTE ČULI
SVE!**

Zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

ČETVRTAK / 21.3.2019.
KONCERTNA DVORANA LISINSKI

DMITRIJ KITAJENKO *dirigent*
LUKA ŠULIĆ *violončelo*

NIKOLAJ RIMSKI-KORSAKOV
PETAR ILJIČ ČAJKOVSKI
SERGEJ RAHMANJINOV

CRVENI CIKLUS

JER NISTE ČULI SVE!

CRVENI CIKLUS

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA

DMITRIJ KITAJENKO dirigent

LUKA ŠULIĆ violončelo

NIKOLAJ RIMSKI-KORSAKOV

RUSKI USKRS, uvertira, op. 36

15'

PETAR ILJIČ ČAJKOVSKI

VARIJACIJE NA ROKOKO TEMU,
za violončelo i orkestar, op. 33

19'

* * *

SERGEJ RAHMANJINOV

3. SIMFONIJA u a-molu, op. 44

40'

Lento - Allegro moderato

Adagio ma non troppo

- Allegro vivace - Tempo come prima

Finale: Allegro

DMITRIJ KITAJENKO dirigent

Odajući počast Dmitriju Kitajenku dajemo priznanje jednom od najboljih dirigenata današnjice, s dugim nizom iznimnih zvučnih zapisa cjelokupnih simfonija Šostakoviča, Prokofjeva, Skrjabinina i Čajkovskog. Kao majstor boje i nijansiranja, ostavio je svoj trag na interpretacijama ovih djela kao nitko prije. Njegovu inspirativnu karizmu podjednako osjećaju i orkestri i publika. I dan danas razvija svoje umijeće, ulažući u nj pravo bogatstvo entuzijazma i izvrsnosti. - Izjava žirija ICMA-a 2015.

Dmitrij Kitajenko jedan je od najvećih maestra našeg doba. Već desetljećima ravna prestižnim orkestrima diljem Europe, Amerike i Azije.

Rođen je 1940. u Lenjingradu (današnjem Sankt Peterburgu), a studirao je na glasovitoj Glazbenoj školi Glinka i na Konzervatoriju Rimski-Korsakov, nakon čega je otišao u Moskvu učiti od Lea Ginzburga u Moskvi, te u Beču od Hansa Swarowskog i Karla Österreichera.

Godine 1969. osvojio je nagradu na prvom Međunarodnom natjecanju *Herbert von Karajan*, a s dvadeset i devet godina imenovan je šefom dirigentom moskovskog Teatra *Stanislavski*. Godine 1976. preuzeo je mjesto šefa dirigenta Moskovske filharmonije.

Dmitrij Kitajenko preselio se na Zapad 1990. godine, postajući redom šefom dirigentom Simfonijskog orkestra Frankfurtskog radija, Simfonijskog orkestra iz Berna i Bergenskog filharmonijskog orkestra, kao i gostujući šef dirigent Danskog nacionalnog simfonijskog orkestra. Od 1999. do 2004. bio je šef dirigent Simfonijskog orkestra KBS-a u Seoulu. Od 2012. do 2017. također je bio gostujući šef dirigent berlinskog *Konzerthausorchestra*. U rujnu 2015. imenovan je počasnim dirigentom Katarskog filharmonijskog orkestra.

Dmitrij Kitajenko i Orkestar *Gürzenich* iz Kölna, čiji je počasni dirigent od 2009. godine, snimili su cjelokupne simfonije Šostakoviča, Prokofjeva, Čajkovskog i Rahmanjinova. Ta su izdanja nagrađena brojnim međunarodnim priznanjima i smatraju se značajnim referentnim snimkama. Njihov nosač zvuka sa snimkom opere *Jolanta* P. I. Čajkovskog (s Olesjom Golovnevom, Aleksandrom Vinogradovim i Andrejem Bondarenkom u glavnim ulogama) iz 2015. izazvao je senzaciju i osvojio nagradu za operu godine prema izboru žirija Međunarodnih nagrada za klasičnu glazbu (ICMA).

Diskografska kuća *Oehms Classics* 2018. je godine izdala Simfoniju op. 1 Igora Stravinskog i njegove Suite broj 1 i 2, Glazunovljeva *Godišnja doba* i Serenadu za gudače P. I. Čajkovskog koje izvodi sa Zagrebačkom filharmonijom. Druga simfonia Jeana Sibelusa, koju je snimio s Orkestrom *Gürzenich* iz Kölna 2019. je osvojila nagradu ICMA-a za najbolji zvučni zapis u kategoriji simfonijske glazbe.

Diskografija Dmitrija Kitajenka obuhvaća više od 250 nosača zvuka, većinom s Moskovskim filharmonijskim orkestrom, Simfonijskim orkestrom Frankfurtskog radija, Bergenskim filharmonijskim orkestrom i Danskim nacionalnim simfonijskim orkestrom.

Kao priznanje za životno djelo i iznimne snimke koncerata, uključujući cjelokupna simfonijska djela Šostakoviča, Prokofjeva, Skrjabinina i Čajkovskog, 2015. je dobio Nagradu za životno djelo ICMA-a.

LUKA ŠULIĆ violončelo

Luka Šulić nastupa diljem svijeta, izvodeći klasične solo koncerte i kao član međunarodno priznate super-grupe 2CELLOS. Osvojio je niz nagrada na prestižnim međunarodnim glazbenim natjecanjima, uključujući prvu nagradu i posebno priznanje na VII. Međunarodnom violončelističkom natjecanju *Lutosławski* u Varšavi (2009.), prvu nagradu na Eurovizijском natjecanju mladih glazbenika (2006.) i prvu nagradu *Royal Academy of Music Patron's Award* u Wigmore Hallu (2011.).

Imao je brojne solističke i komorne nastupe u Europi, Južnoj Americi i Japanu u značajnim dvoranama kao što su Wigmore Hall, Concertgebouw u Amsterdamu, Musikverein i Konzerthaus u Beču. Kao solist nastupao je s orkestrima poput Filharmonije Njemačkog radija (*Deutsche Radio Philharmonie*), Australskog komornog

orkestra, Varšavske filharmonije, Ruskog simfonijskog orkestra i drugih.

S 2CELLOS godinama je imao svjetske turneje sa Sir Eltonom Johnom, nastupajući s njim u golemim arenama i stadionima. Osim na njihovim rasprodanim turnejama po arenama, 2CELLOS su nastupali po prestižnim dvoranama i manifestacijama poput Madison Square Gardena, pariške Olympie, Opere u Sydneyju, Arene u Veroni, dijamantnog jubileja kraljice Elizabete, finala UEFA Lige prvaka, FIFA Zlatne lopte, dodjele nagrade *Emmy* te mnogih drugih. Neki od izvođača s kojima su surađivali na pozornici su *Red Hot Chili Peppers*, *Queens of the Stone Age*, George Michael, Zucchero, Steve Vai i Lang Lang. Također su nastupali i snimali s orkestrima kao što su Londonski simfonijski orkestar, Kraljevski filharmonijski orkestar i Sydneyjski simfonijski orkestar i pojavili se na najutjecajnijim TV emisijama kao što su *Today Show*, *The Tonight Show with Jay Leno*, *The Ellen DeGeneres Show* (više puta), *TV Total with Stefan Raab*, *GLEE*, *Good Morning America* i mnogim drugima. Zajedno s pijanističkom superzvijezdom Langom Langom nastupili su na Novogodišnjoj gala večeri CCTV-a pred više od milijardu gledatelja.

Šulić je svoje glazbeno obrazovanje započeo u Mariboru kad mu je bilo pet godina. S petnaest godina postao je jedan od najmlađih studenata koji su ikad upisali Muzičku akademiju u Zagrebu, u klasi profesora Valtera Dešpalja, gdje je diplomirao sa samo 18 godina. Školovanje je nastavio u Beču kod profesora Reinharda Latzka. Godine 2011. završio je magisterij s pohvalom na Royal Academy of Music u Londonu.

NIKOLAJ RIMSKI-KORSAKOV

RUSKI USKRS, uvertira, op. 36

Nikolaj Rimski-Korsakov (1844. - 1908.), ruski skladatelj, glazbeni pisac i pedagog, klavir je počeo učiti s pet godina, a već s jedanaest je započeo skladati. Unatoč talentu i sklonosti prema glazbi, zbog obiteljske tradicije školovao se za mornaričkog časnika. Nakon završetka školovanja po dužnosti je otišao na trogodišnje putovanje brodom. Na povratku sa služenja na brodu, imao je završenu Prvu simfoniju koja se zbog korištenja specifičnih ruskih narodnih motiva i neuobičajenog izostanka direktnih utjecaja zapadne glazbe smatra prvom ruskom simfonijom. Korsakov je bio član važne ruske skladateljske grupe - Petorice ili Moćne gomilice, a tijekom 1880.-ih postao je vodećom ličnošću tzv. Beljajevskoga kruga, skupine koja je promovirala rusku glazbu organizirajući koncerte i objavljujući skladbe ruskih skladatelja. Iznimno je obogatio europski harmonijski jezik (cjelostepena ljestvica, modusi, povećani akordi i intervali i dr.), a svojom majstorskom orkestracijom utjecao je na široki skladateljski krug, koji se proteže od Mauricea Ravela do Claudea Debussyja.

Korsakov je rođen i odrastao u Tikvinu, malenom gradu udaljenom oko dvjesto kilometara od Sankt Peterburga. Najvažnija građevina u Tikvinu bila je samostan Uzašašća. Korsakov je kao dječak bio fasciniran zvonjavom samostanskih zvona te očaran pričama o tradicionalnom seljačkom životu koje su mu ispričale njegove bake. Uz to ruske proslave Uskrsa u 19. stoljeću bile su vrlo značajan društveni događaj. Zato ne čudi da je Korsakov odlučio skladati kompoziciju potaknutu proslavom Uskrsa i njegovim djetinjstvom u Tikvinu.

Simfonijska uvertira *Ruski Uskrs* nastala je između kolovoza 1887. i travnja 1888. a sastoji se od triju dijelova. Melodije su uglavnom utemeljene na starim ruskim pravoslavnim liturgijskim napjevima, čime se dobiva živopisan i pomalo bajkovit kolorit kompozicije. Kontrast između stroge crkvene i radosne narodne proslave Uskrsa glavni je pokretač djela. Uz to proslava Uskrsa se u Rusiji poklapa s prestankom duge i sumorne zime i početkom toplog i rascvjetanog proljeća. Kompozitor je svoje namjere opisao sljedećim riječima: „Taj prijelaz iz sumorne i tajanstvene večeri Velike subote u neobuzdanu pogansku radost Uskršnje nedjelje je ono što sam želio pokazati u svojoj uvertiri”.

Korsakov je kompoziciju posvetio dvojici pokojnih kolega iz grupe Petorice, Modestu Petroviču Musorgskom i Aleksandru Borodinu.

JER NISTE ČULI SVE!

KORSAKOV / ČAJKOVSKI / RAHMANJINOV

zf

9

PETAR ILJIČ ČAJKOVSKI

VARIJACIJE NA ROKOKO TEMU, za violončelo i orkestar, op. 33

15. prosinca 1876. **Petar Iljič Čajkovski** (1840. - 1893.) najavio je bratu Anatoliju: "Skladam varijacije za violončelo i orkestar". Nedugo potom odbio je poziv sestre Aleksandre Davidove da provede božićne blagdane s njezinom obitelji u Kamenki. Izostanak je obrazložio nakupljenim poslom i nekolicinom plaćenih narudžbi "koje bez odlaganja moram dovršiti". Čini se da, međutim, nije uspio u namjeri, jer: "Mnogi mi ljudi navraćaju bez najave... sada kad sam se tako glupo nadao da ću blagdane iskoristiti za rad". Nije posve jasno što je Čajkovski skladao prvih mjeseci nove 1877.; nema, međutim, dvojbe da su upravo tada, i u velikoj brzini, nastale *Varijacije na rokoko temu*.

Skladbu je naručio dvadesetosmogodišnji Wilhelm Fitzenhagen (1848.-1890.), njemački violončelist i skladatelj, od 1870. prvi violončelist u orkestru Ruskoga muzičkog društva u Moskvi te Čajkovskijev kolega-profesor s Moskovskog konzervatorija. Praizvedba se odigrala 30. studenog 1877. na trećem simfonijskom koncertu Ruskoga muzičkog društva u Moskvi, pod ravnanjem Nikolaja Rubinsteina. Čajkovski nije nazočio koncertu; boravio je u inozemstvu. Kritike su mahom bile pohvalne.

Na Fitzenhagenovu molbu Čajkovski je *Varijacije* poslao berlinskom izdavaču Leichartu. Tiskanje je, međutim, odgođeno, a početkom 1878. Čajkovski je pisao violinistu Josifu Koteku da preuzme rukopis te da ga dostavi njegovu stalnom izdavaču Petru Jurgensonu. U ožujku 1878. Jurgenson je započeo s prijepisom, ali se tada pojavio Fitzenhagen koji mu je oduzeo partituru, obrazlažući to potrebom da unese dodatna poboljšanja u dionicu violončela. Jurgenson se tada usprotivio, a skladatelju je u bijesu pisao: "Odvratni Fitzenhagen! Uporan je oko promjena u tvojoj skladbi, te tvrdi da si mu ti dao dozvolu. Mili Bože! Tchaikovski revu et corrigé par Fitzenhagen!".

Fitzenhagen je očigledno smatrao da je narudžbom djela preuzeo i autorsko pravo nad istim, a Čajkovski, poslovično nesiguran, nije ga u tome spriječio (skladateljvoj su nesigurnosti zasigurno pridonijele i tadašnje neuspjele izvedbe njegovih djela u inozemstvu, a usto je očigledno jako respektirao kolegu-violončelista). Po svemu sudeći Fitzenhagen je na praizvedbi još svirao Čajkovskijev izvornik: orkestralni uvod, temu, osam varijacija i codu. Ubrzo je, međutim, zaključio da elegična treća varijacija u d-molu izaziva najveću reakciju slušatelja (a u to je vrijeme još bilo uobičajeno ponoviti stavak na zahtjev publike), pa je zato odlučio izmjestiti je prema kraju djela. No taj je postupak "izazvao" daljnje razmještanje pojedinih varijacija (tako da su samo prva i druga naposljetku ostale na izvornim mjestima), a potom i izbacivanje čitave osme varijacije te dodatno zadiranje u strukturu djela. Potkraj 1878. tiskom je objavljena redukcija *Varijacija za violončelo i klavir* u Fitzenhagenovoj inačici.

Prva izvedba izvan Rusije dogodila se u lipnju 1879. na festivalu u Wiesbadenu. Koncertu je nazočio Franz Liszt, vrlo se pohvalno izrazivši o Fitzenhagenu, kao i o djelu. Nakon izvedbe violončelist je pisao skladatelju: "S velikim zadovoljstvom javljam ti da sam izvodio tvoje *Varijacije* uz neviđeni uspjeh! Toliko sam se svidio, da su me tri puta vraćali na pozornicu, a i za izvođenja djela prolomio se aplauz nakon *Andantea* (d-mol)". Ovom izvedbom te Lisztovom pohvalnom ocjenom Fitzenhagen je, barem je on tako mislio, dobio dodatno opravdanje za zadiranje u skladbu.

Istom je 1889. - kada je orkestralna partitura već bila pred tiskom - Čajkovski shvatio što je Fitzenhagen

učinio njegovu ostvarenju. Tadašnju reakciju zabilježio je violončelist Anatolij Brandukov (njegov i Fitzenhagenom učenik), koji je našao Čajkovskog "vidno uzrujanog, kao da je bolestan". Kad ga je upitao: "Što Vam je?", Čajkovski je pokazao na radni stol i odgovorio: "Fitzenhagen je bio ovdje. Pogledaj što mi je učinio s djelom - sve je promijenio". Ali kad ga je Brandukov pitao što će učiniti, Čajkovski je rekao: "Nek' ide s vragom. Nek' ostane kako je!".

Partitura i dionice izašle su iz tiska u Fitzenhagenovoj verziji u studenom 1889. - i tako je ostalo sve do 1941., kada je autorov original rekonstruiran te objavljen u novoj ediciji Čajkovskijevih sabranih djela. Prva izvedba originala dogodila se u travnju 1941. u Moskvi u izvedbi Danila Šafrana pod ravnanjem Aleksandra Meljnika-Pašajeva, no ni nakon toga se nije zadržala na repertoaru, sve do 1979. kada ju je u Britaniji predstavio Raphael Wallfisch. Tada su i neki drugi violončelisti preuzeli original, ali je Wallfisch sve do 2005. tragao za nakladnikom.

Čajkovskijeve Varijacije generacijama su privlačile najveće violončeliste svijeta - od Mstislava Rostropoviča do Yo-Yo Ma i od Jánoša Starkera do Mische Maiskog. Čajkovskijev original trajno su zabilježili Steven Isserlis, Raphael Wallfisch te Julian Lloyd Webber.

JER NISTE ČULI SVE!

KORSAKOV / ČAJKOVSKI / RAHMANJINOV

SERGEJ RAHMANJINOV

3. SIMFONIJA u a-molu, op. 44

Sergej Rahmanjinov (1873. - 1943.), ruski pijanist, dirigent i skladatelj, smatran je jednim od najvećih pijanističkih virtuozu svojega doba. Rođen je u obitelji glazbenika, te je sa samo četiri godine počeo učiti svirati klavir. S devetnaest godina završio je Moskovski konzervatorij i već imao nekoliko napisanih skladbi za klavir te za orkestar. Nakon Oktobarske revolucije 1917. godine, Rahmanjinov je kao i brojni drugi nepoćudni umjetnici pobjegao iz Rusije i nikada se više nije vratio u domovinu. Zanimljivo je da je za umjetničkog djelovanja u Rusiji, koje je trajalo 25 godina, napisao 39 opusa, dok je u istom tolikom periodu egzila uspio završiti tek 6.

Rahmanjinov je skladao Treću simfoniju u a-molu između 1935. i 1936. godine i ta se simfonija smatra izrazito važnom u njegovu opusu. Zbog specifičnih melodija i ritmova, osobito u finalu, ovo djelo se opisuje i kao najizrazitije "ruska" simfonija cjelokupnoga njegova stvaralaštva. No, ipak važniji aspekt ovog djela je njegova ekonomičnost izraza u odnosu na prethodne dvije simfonije zbog čega se u konačnici povećala emotivna snaga djela. Simfonija sadrži samo tri stavka, ali središnji ima dvostruku ulogu sporog stavka i scherza. Ta inovacija na tragu je onoga što je Antonín Dvořák napravio u svojoj Trećoj simfoniji.

Tih godina Rahmanjinov je ljeta provodio u Švicarskoj u svojoj vili Senar na jezeru Luzern i tamo komponirao. No, zbog učestalih pijanističkih nastupa nije uspijevaio puno vremena provoditi u vili, pa je Treća simfonija nastajala polako. To je bilo vrlo frustrirajuće za kompozitora koji se u pismu rođakinji žali da je u više od sto dana rada uspio završiti samo dvije trećine simfonije te da se komponiranju može vratiti tek kad mu prestanu pijanističke obveze. U jednom kasnijem pismu istoj rođakinji izražava veliko zadovoljstvo što je napokon završio simfoniju i hvali se planovima za premijernu izvedbu u Philadelphiji u Sjedinjenim Državama.

Simfonija je praiizvedbu imala 1936. u izvedbi Philadelphijskog orkestra uz ravnanje Leopolda Stokowskog. Nakon prve izvedbe kritika je bila podijeljenog mišljenja. Jedni su djelo smatrali izvrsnim zbog koncepcije, kompozicije i orkestracije smatrajući da je Rahmanjinov pokazao da nije nužno pisati disonantnu glazbu da bi se dobila originalnost koju traži ultramoderna publika. Drugi su pak djelo smatrali razočaravajućim, sterilnim i neoriginalnim.

Ni publika nije bila oduševljena prvom izvedbom simfonije. Publika koja je do tada uživala u Drugom i Trećem klavirskom koncertu, Drugoj simfoniji, *Otoku mrtvih* i Rapsodiji na Paganinijevu temu ostala je iznenađena prilično drugačijim pristupom u novoj kompoziciji.

No, Rahmanjinov je bio uvjeren u kvalitetu djela pa je Philadelphijski orkestar izveo djelo i 1939. godine, ali ovaj put pod ravanjem samog autora. Ta izvedba je i snimljena. Kasnije su i publika i kritika promijenili mišljenje te se ova simfonija danas često izvodi i snima.

Priprema i realizacija tekstova
G.A.D. PRODUKCIJA
www.gad.hr

JER NISTE ČULI SVE!

Zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

PETAK / 29.3.2019.
KONCERTNA DVORANA LISINSKI

ANDREW LITTON dirigent
WILLIAM WOLFRAM klavir

WEBER / LISZT / STRAUSS

Blagajna Zagrebačke filharmonije • www.ulaznice.hr • www.zgf.hr

OFF
CIKLUS

ISKLUŽI PROBLEME

UKLUŽI
GLAZBU

PETAK 5.4.
19:30 / LISINSKI

“GROZNICA
GITARSKE VEČERI”
U REŽIJI LEGENDARNOG
MAKEDONSKOG
GLAZBENIKA

GUITAR FEVER BY

**VLATKO
STEFANOVSKI**

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA
KREŠIMIR BATINIĆ dirigent

VIOLINE I. Sidonija Lebar, koncertna majstorica, Dunja Bontek**, Mario Bratković, Saša Borčić Reba, Kornelija Balaž, Neven Manzoni, Ana Slavica, Marija Bašić, Lana Adamović, Odette Cavaliere, Martina Sačer Pavlin, Lovorka Moslavac, Teodora Sucala Matei, Davide Albanese, Saki Kodama, Korana Rucner

VIOLINE II. Ana Paula Knapić Franković*, Darko Franković*, Val Bakrač**, Tomislav Ištok, Vlatka Pecić Juranić, Josip Novosel, Mirela Džepina Finta, Sergij Vilchynski, Sandra Bingula Nožica, Krešimir Bratković, Iva Kraji, Vera Kurova, Margareta Ugrin, Branimir Vagroš

VIOLE Lucija Brnadić*, Hiwote Tadesse**, Krešimir Ferenčina**, Pavla Kovač, Aleksandar Jakopanec, Marko Otmačić, Miroslav Mrzozović, Lovorka Abramović Šoljan, Igor Košutić, Asja Frank Perčić, Tvrtko Pavlin, Tajana Škorić

VIOLONČELI Jasen Chelfi*, Vinko Rucner**, Oliver Đorđević, Miljenko Šajfar, Dora Kuzmin Maković, Martina Pavlin, Emanuel Pavon, Tanja Andrejić, Tajana Bešić, Tonko Marković

KONTRABASI Mimi Marjanović Gonski*, Darko Krešić*, Antal Papp**, Borna Dejanović, Ilin Dime Dimovski, Marko Radić, Tihomir Novak, Franjo Zvonar

FLAUTE Renata Penezić*, Matea Škarić Janković

PICCOLO Dani Bošnjak

OBOE Zoltan Hornyanszky*, Katarina Grubić

ENGLESKI ROG Vittoria Palumbo

KLARINETI Davor Reba*, Rude Mimica

BAS KLARINET Ratko Vojtek

FAGOTI Ivica Gašparović, Vasko Lukas

KONTRAFAGOT Aleksandar Čolić

ROGOVI Yevgen Churikov*, Zdravko Haubrih, Lenart Istenič, Nikola Jarki

TRUBE Marin Zokić*, Dario Cepić, Luko Saulović

TROMBONI Ivan Mučić, Marin Rabadan, Goran Glavaš

TUBA Krunoslav Babić

TIMPANI Ema Krešić

UDARALJKE Željko Grigić, Leonardo Losciale, Renato Palatinuš, Igor Kerić, Fran Krsto Šerca

CELESTA Filip Fak

HARFA Mirjam Lučev-Debanić*

NADZORNIK ORKESTRA Davor Čapković

* vođe dionica / ** zamjenici vođa dionica

Grad Zagreb

PARTNERI U OFF CIKLUSU

MEDIJSKI PARTNERI

SPONZORI

CVIJEĆE Izabel

SLUŽBENO VOZILO

Izdavač: Zagrebačka filharmonija

Za izdavača: Mirko Boch, ravnatelj

Urednik: Ivan Lozić

Korektura: Ana Marić

Oblikovanje i grafička priprema: G.A.D. PRODUKCIJA d.o.o.

Tisak: Printera Grupa d.o.o.

Cijena: 5 kuna

*Zagrebačka filharmonija zadržava pravo izmjene programa.

www.zgf.hr